

BEDENSEL BÜTÜNLÜĞÜN İHLALİ HALİNDE MADDİ ZARAR VE TAZMİNİ

Arş. Gör. Uğur DOĞRU

Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi,
Medeni Hukuk Anabilim Dalı

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5909-5898>,
ugurdogru@kku.edu.tr

Geliş Tarihi | Received: 27.05.2024

Kabul Tarihi | Accepted: 14.07.2024

İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Plagiarism: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Bu eser [Creative Commons Alıntı-Gayri Ticari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı](#) ile lisanslanmıştır.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](#).

Atıf | Citation:

Doğru, Uğur. "Bedensel Bütünlüğün İhlali Halinde Maddi Zarar ve Tazmini". Medeni Hukuk Dergisi. 1/2 (2024), s. 290-317.

Yazar Beyanı

Mali Destek: Yazar, bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Yazarların Katkıları: Bu makale yazar tarafından tek başına hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı: Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir.

Etik Kurul Onayı Beyanı: Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur.

Araştırma ve Yayın Etiği Bildirgesi: Yazar, makalenin tüm süreçlerinde MHD'nin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığını, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde MHD'nin ve editör kurulunun hiçbir sorumluluğunun olmadığını ve bu çalışmanın MHD'den başka hiçbir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan etmektedir.

Author's Declaration

Financial Support: The author, has not received any financial support for the research, authorship, or publication of this study.

Authors's Contributions: This article was prepared by the author alone.

The Declaration of Conflict of Interest/Common Interest: No conflict of interest or common interest has been declared by the author.

The Declaration of Ethics Committee Approval: The study doesn't need any ethics committee approval or any special permission.

The Declaration of Research and Publication Ethics: The author declares that she complies with the scientific, ethical, and quotation rules of MHD in all processes of the paper and that she does not make any falsification of the data collected. In addition, she declares that Civil Law Review and its editorial board have no responsibility for any

ethical violations that may be encountered, and that this study has not been evaluated or published in any academic publication environment other than Civil Law Review.

BEDENSEL BÜTÜNLÜĞÜN İHLALİ HALİNDE MADDİ ZARAR VE TAZMİNİ

ÖZ

Haksız fiil neticesinde ortaya çıkan zarar maddi ve manevi zarar olarak meydana gelir. Bedensel bütünlüğün ihlalden doğan maddi zarar, zarar gören kişinin malvarlığından meydana gelen eksilmeyi tazmin amacı taşır. Bu kapsamda tazmini gereken zararların hangileri olduğu TBK. m. 54'te tedavi giderleri, kazanç kaybı, çalışma gücünün azalmasından veya yitirilmesinden ve ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar olmak üzere sınırlı olmayan şekilde sayılmıştır. TBK. m. 54'te sayılan zararların yanı sıra bedensel bütünlüğün ihlali neticesinde zarar görenin malvarlığında meydana gelen azalmayla nedensellik bağı içinde olan zarar kalemleri de istenebilir. Kimi hallerde meydana gelen zarar neticesinde, zarar gören bir takım faydalar elde etmişse denkleştirme gereği bu faydanın zarardan düşülmesi gerekir. Bedensel zarar halinde, kısmen veya tamamen rücu edilebilen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacı taşıyan ödemeler de zarardan indirilir. Tazminat miktarı belirlenirken zarar verenin kusurunun ağırlığı ve olayın özellikleri dikkate alınmakla birlikte, TBK. m. 52' de sayılan indirim sebepleri de uygulanır. Bedensel zararlara ilişkin olarak saptanan tazminat miktarının hakkaniyet düşüncesiyle azaltılması, zarar veren kişinin hafif kusuruyla verdiği ve zararı ödemesi halinde yoksulluğa düşecek olması durumu hariç, mümkün olmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Bedensel Zarar, Maddi Zarar, Tazminat, Denkleştirme, Tazminatın Belirlenmesi.

PROPERTY DAMAGE AND COMPENSATION IN CASE OF VIOLATION OF PHYSICAL INTEGRITY

ABSTRACT

The damage that occurs as a result of a tort occurs as material and moral damage. Material damage arising from the violation of physical integrity aims to compensate for the loss of the assets of the injured person. In this context, which damages must be compensated are determined by TBK. in Article 54 treatment expenses are listed in a way that is not limited to loss of earnings, losses arising from the decrease or loss of working power, and the deterioration of the economic future. In addition to the damages listed in Article 54 of the Turkish Code of Obligations, causality is caused by the decrease in the assets of the injured person as a result of the violation of physical integrity. In some cases, if the injured party has gained some benefits as a result of the damage, this benefit must be deducted from the damage for equalization purposes. In case of physical damage, social security payments that can be partially or fully revoked and payments for the purpose of performance are also deducted from the damage. While determining the amount of compensation, the severity of the fault of the person causing the damage and the characteristics of the incident are taken into account, and the reasons for deduction listed in Article 52 of the Turkish Code of Obligations are also applied. The amount of compensation determined for bodily damages should not be reduced on grounds of equity, except in cases where the person who caused the damage was caused by a slight fault and would fall into poverty if person did not pay the damage.

Keywords: Violation of Physical Integrity, Property Damage, Compensation, Equalization, Determination of Compensation.

GİRİŞ

Türk Borçlar Kanunu uyarınca borcun kaynaklarından olan haksız fiil, hukuka ve ahlaka aykırı bir fiil ile bir başkasına zarar vermektir. Bu kapsamda zarar, malda gerçekleşebileceği gibi, kişinin vücut bütünlüğünün bozulması yoluyla veya ölüm şeklinde de meydana gelebilir. Bu gibi hallerde, ortada bir zarar olduğundan bunun tazmini gereklidir. Mal ve eşyada tazmin şekli aynen veya nakden olabileceği gibi, vücut bütünlüğünün bozulması halinde doğası gereği nakden tazmin şeklinde olur.

Vücut bütünlüğünün bozulması hâlinde, zarar veren kişinin tazmin etmesi gereken zarar, zarara uğrayan kişinin bu haksız fiil sebebiyle malvarlığında meydana gelen azalmadır. Yoksa tek başına vücut bütünlüğünün bozulması tazminatı gerektirmez. Bu kapsamda, zarar gören kişinin, hastane ve ilaç masrafları, işe gidememesi sebebiyle yoksun kaldığı kar, çalışma gücünü belli oranda veya tamamen kaybetmesi zararını oluşturur. Bu çalışma esas itibarıyla, vücut bütünlüğünün bozulması halinde ortaya çıkan zararların tazminini ele alarak teoride ve uygulamada karşılaşılan sorunların tespiti ve çözümüne ilişkin katkı vermeyi amaçlamaktadır.

I. GENEL OLARAK HAKSIZ FİİL

TBK. m. 49/I uyarınca, haksız fiil, " kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür" şeklinde ifade edilmiştir. İlgili madde uyarınca, zarar verici fiil hukuka aykırı olmasa bile, ahlaka aykırı ise yine haksız fiil sonucu meydana gelir.

Haksız fiil, TBK.'da sözleşme, sebepsiz zenginleşme ve vekâletsiz iş görme gibi borcun kaynaklarından biri olarak sayılmıştır. Bu nedenle haksız fiil ile verilen zarar neticesinde, zarar gören lehine bir alacak hakkı meydana gelir. Haksız fiilde taraflar arasında daha önceden bir borç ilişkisi bulunması zorunluluğu olmadan, herkesin uymak zorunda olduğu bir kuralın ihlali söz konusudur.¹

TBK. m. 49'da esas itibarıyla kusura dayanan haksız fiil sorumluluğu düzenlenmiştir. Fakat gerek TMK.' da gerekse sair özel kanunlarda kusura

¹ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2019, s. 549-550; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2019, s. 363; Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. 2, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020, s. 1; Özcan Günergök ve Şaban Kayıhan, *Borçlar Hukuku Dersleri Genel Hükümler*, İstanbul: Umuttepe Yayınları, 2020, s. 375.

dayanmayan haksız fiil halleri de mevcuttur. TBK. da ve TMK.' da sayılan başlıca kusursuz sorumluluk halleri, adam çalıştıranın (TBK. m. 66), yapı malikinin (TBK. m. 69), hayvan bulunduranların (TBK. m. 67), ev başkanının (TMK. m. 369) ve taşınmaz malikinin sorumluluğudur (TMK. m. 730). Motorlu taşıt işletenlerin sorumluluğunu düzenleyen, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu², çevreyi kirletenlerin sorumluluğunu düzenleyen, 2872 sayılı Çevre Kanunu³, kusursuz sorumluluk hallerini düzenleyen özel kanunlardır.

II. UNSURLARI

TBK. m.49' a göre, haksız fiilin, "hukuka aykırı fiil", "zarar", "kusur" ve "nedensellik (illiyet) bağı" olmak üzere dört unsuru vardır.

Her şeyden önce, haksız fiilin meydana gelebilmesi için ilk şart, bir fiilin varlığıdır. Fiil sözcüğü sözlük anlamı itibarıyla, bir hareketi, davranışı, eylemi ifade etse de, hukuki anlamda bazen olumsuz bir davranışı, yapmamayı da kapsar. Örneğin, halka açık bir alanda yol çalışması sebebiyle çukur açan bir kişinin, insanların çukura düşmemesi için gerekli tedbirleri almaması, haksız fiil sorumluluğunu doğurabilecek olumsuz bir davranıştır.⁴

Haksız fiilin meydana gelebilmesi için sadece fiilin varlığı yetmez, aynı zamanda bu fiilin hukuka aykırı da olması da gerekir. Hukuka aykırı fiil, kişilerin malvarlığını ve kişilik haklarını koruyan emredici kuralların ihlal edilmesidir. Bu bakımdan, hukuka aykırı fiil ile sadece medeni hukuk veya borçlar hukuku anlamında hukuka aykırılık değil, tüm mevzuat uyarınca korunan malvarlığı ve kişilik hakları anlamında hukuka aykırılık söz konusudur. Kural denilince akla ilk önce yazılı kurallar gelse de, kuralların yazılı olması şart olmayıp, TMK. m. 1 uyarınca, örf ve adet kuralı da yasak öngörebilir.⁵ Keza, TBK. m. 49' da sadece hukuka aykırı fiil değil, ahlaka aykırı fiil ile de haksız fiilin meydana gelebileceği kanun koyucu tarafından ifade edilmiştir.

---

² R.G. 13.10.1983.

³ R.G. 09.08.1983.

⁴ Oğuzman ve Öz, s. 14; Funda Çelebi, "Haksız Fiil Sorumluluğu (Unsurlar, Tazminat, Hukuka Aykırılığı Kaldıran Haller, Zamanaşımı, Yargılama)", Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları II, Prof. Dr. İsmet Sungurbey'e Armağan, İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2014, s. 14.

⁵ Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. V/1, 2, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 93; Ali Naim İnan ve Özge Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 384.

TBK. m. 63 ve 64'e göre, zarar görenin rızası, kamu hukukuna veya özel hukuka dayanan bir yetkinin kullanılması, haklı savunma, zorunluluk hali, hakkını kendi gücüyle koruma, üstün kamu yararı veya üstün özel yarar bulunması hallerinde orta da bir zarar olsa bile hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir sebep olduğundan fiil hukuka aykırı sayılmaz ve hukuka aykırılık şartı gerçekleşmiş olmaz.

Haksız fiilin meydana gelebilmesi açısından ikinci unsur, zarardır. Zarar bir eksilmeyi ifade etmekle birlikte, maddi zararlar açısından malvarlığında bir eksilme, manevi zararlar açısından duygu dünyasında uğranılan bir kayıp, yansıma yoluyla zararlarda, haksız fiilin yöneldiği kişi haricindeki kişilerin kaybı söz konusudur.⁶ Bazen ise zarar, yoksun kalınan kar şeklinde de gerçekleşebilir. Yoksun kalınan kar farazi ve geleceğe yönelik bir zarardır. Örneğin, yaralanan veya ticari taksisi yakılmış bir kişinin çalışmadığı günlerdeki gelir kaybı, yoksun kalınan karı oluşturur.⁷

Haksız fiil için gerekli diğer bir şart ise kusurdur. Kusur, hukuken kınanabilen iradedir. Kusursuz sorumluluk hallerinde bu şartın aranmasına gerek yoktur. Kusur tazminatın belirlenmesinde önemli bir rol oynamakla birlikte, bu işleviyle sorumluluğu sınırlayan bir unsurdur.⁸ Kusurun kast ve ihmal olmak üzere esas itibarıyla iki türü mevcuttur. Kast, zararı bilerek ve isteyerek gerçekleştirmek iken, ihmal, hukuka aykırı neticenin istenmemesine rağmen, gerekli özenin gösterilmemesi sebebiyle zararlı sonuca sebebiyet vermektir. Haksız fiilin meydana gelmesinde kusurun ağırlığının bir önemi yoktur. Kusurun ağırlığı, kanunun atıf yaptığı hallerde, (örneğin; TBK. m. 51/I'de olduğu gibi) tazminatın belirlenmesinde dikkate alınır.⁹

Haksız fiilin meydana gelebilmesi bakımından son şart ise, nedensellik bağıdır. Nedensellik, zararın, hukuka aykırı fiilin sonucu olarak gerçekleşmesidir. Başka bir deyişle, hukuka aykırı bir fiil ile bu zararlı sonucun meydana geldiği söylenebiliyorsa, nedensellik bağının varlığı kabul edilir. Hukuka aykırı fiil ile alakalı sebep sonuç ilişkisi içerisinde bulunabilecek birçok farklı zarar söz konusu olabilir. Bu durumda, Türk-İsviçre Hukukunda doktrin ve uygulamada genel kabul edilen teori, uygun nedensellik teorisidir ve bu teori uyarınca, hayatın olağan akışına göre, bir zarar belli bir fiilin uygun ve normal neticesi olarak görülebiliyorsa, zarar ve

⁶ Kılıçoğlu s. 390; Eren, s. 595.

⁷ Oğuzman ve Öz, s. 41; Çelebi, s. 14.

⁸ Eren, s. 644.

⁹ Günergök ve Kayıhan, s. 411; Eren, s. 409.

fiil arasında hukuki açıdan nedensellik bağı vardır.¹⁰ Kimi hâllerde ise, sebep ile sonuç bağına kesen nedenler ortaya çıkabilir.¹¹İlliyet bağı, mücbir sebep, zarar görenin ağır kusuru ve üçüncü kişinin ağır kusuru olmak üzere üç nedenden dolayı kesilebilir. Bu halde meydana gelen zararlardan, illiyet bağı kesildiği için zarar veren sorumlu olmaz.¹²

III. BEDENSEL BÜTÜNLÜĞÜN İHLALİ KAVRAMI

Bedensel bütünlüğün ihlalden maksat, kişinin fiziksel olarak zarara uğraması veya ruh sağlığının bozulmasıdır.¹³ Kişinin yaralanması, vücudunda bir organını kaybetmesi, sakatlanması, güzelliğinin bozulması gibi hallerde bedensel bütünlüğün ihlali söz konusudur. ¹⁴Kişilik hakkına saldırılar, esas itibarıyla manevi zarara sebebiyet verse de, kimi hallerde maddi zarar sonucu da doğurabilir. Örneğin, kendisine suç isnat edilmesi sebebiyle büyük bir üzüntü yaşayan kişinin işini kaybetmesi halinde durum böyledir.¹⁵ Bununla birlikte, yakınların manevi tazminat talep edebilmeleri için, kişinin haksız fiil sonucunda ağır bedensel zarara uğraması gerekir.¹⁶

Bedensel bütünlüğün ihlali halinde maddi tazminattan bahsedebilmek için kişiye bedensel zarar vermek yetmez bununla birlikte bedensel zarar sebebiyle zarar gören kişinin malvarlığında bir azalmanın meydana gelmesi gerekir. Şayet zarar görenin, haksız fiil sonucunda malvarlığında bir azalma meydana gelmediyse, örneğin bedensel zarar halinde tedavi masrafı veya kazanç kaybı gibi bir zarar durumu söz konusu olmadıysa maddi tazminat davası açılmaz.¹⁷

¹⁰ selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altop, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993, s. 573; Günergök ve Kayıhan, s. 400.

¹¹ TBK.'da illiyet bağına kesen sebeplere ilişkin özel bir hüküm yoktur. Fakat KTK. m. 86'da illiyet bağına kesen sebepler sayılmıştır.

¹² Kılıçoğlu, s. 406.

¹³ Fulya Erlüle, *Türk Borçlar Kanunu'na Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Maddi Tazminat*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015, s. 106; Ayşenur Şahin, "Vücut Bütünlüğünün İhlalinden Doğan Zararlar", *AHBVÜHFD*, C. 15, S. 2, Y. 2011, s. 124; Tekinay vd., s. 603; Eren, s. 842; Oğuzman ve Öz, s. 94.

¹⁴ Mustafa Ünlütepe, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayıncılık: Ankara, 2021, s. 158; Günergök ve Kayıhan, s. 454; Eren, s. 842; Oğuzman ve Öz, s. 94; Tekinay vd., s. 603.

¹⁵ Murat Topuz, *İsviçre ve Türk Borçlar Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Roma Borçlar Hukukunda Maddi Zarar ve Bu Zararın Belirlenmesi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023, s. 155.

¹⁶ Esmâ Kırâç Adır, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Ağır Bedensel Zarar Görenin Yakınlarının Manevi Tazminat Talebi, Ankara: Yetkin, 2018, s. 68.

¹⁷ Oğuzman ve Öz, s. 93-94; Şahin, s. 128.

IV. BEDENSEL BÜTÜNLÜĞÜN İHLALİ HALİNDE TAZMİNİ MÜMKÜN KALEMLER

TBK. m. 54 uyarınca istenebilecek tazminat kalemleri şu şekilde ifade edilmiştir;

- 1.Tedavi giderleri.
- 2.Kazanç kaybı.
- 3.Çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar.
- 4.Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar.

İlgili madde hükmünde “ özellikle” ifadesi kullanılması sebebiyle, istenebilecek zararlar bu zarar kalemleriyle sınırlı değildir. Madde hükmünde sayılan zarar kalemleri dışındaki meydana gelen zararlar da uygun illiyet bağı içinde olması koşuluyla istenebilir. Örneğin, rıza dışı olmak şartıyla avukat masrafları veya bakıcı giderlerinin tazmini mümkündür.¹⁸

A. Tedavi Giderleri

Bedensel zarara uğrayan kişi, sağlığının düzelmesi amacıyla yapılan tedavi masraflarını zarar verenden isteyebilir.¹⁹ Örneğin, gerekli muayene, tahlil, teşhis, tedavi, ambulans, ameliyat, hastane, ilaç, tekerlekli sandalye, bakım, fizik tedavi giderleri zarar verenden istenebilir.²⁰ Keza zarar gören bir organını veya bir uzvunu kaybetmişse, bunlar yerine kendisine takma bir organ veya protez verilmişse buna ilişkin masraflarda tedavi gideri olarak kabul edilir.²¹

¹⁸ Antalya, s. 161.

¹⁹ “Haksız eylem ve kaza sonucu yaralanan kişi, tümü ile iyileşip eski sağlığına kavuşuncaya kadar yaptığı ve ileride yapacağı tüm masrafları isteyebilir. Bunun tıbbi tedavi ile sınırlı bölümüne "tedavi giderleri" ve eski sağlığına kavuşup yeniden çalışmaya ve günlük işlerini sürdürebilecek duruma gelinceye kadar yaptığı ve yapacağı tüm masraflara "iyileşme giderleri" denilmektedir. Borçlar Kanunu 46.maddesi 1.fıkrasında, zarar görene, kapsamını belirtmeksizin "bütün masraflarını" isteme hakkı tanınmıştır. (6098 sayılı TBK'nun 54. maddesinde bedensel zararlar tedavi giderleri, kazanç kaybı, çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar, ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar olarak açıkça belirlenmiştir.) Masraflar kavramının kapsamına, zarar görenin, beden bütünlüğünü eski haline getirmeye, yani iyileşmeyi sağlamaya veya hastalık ya da sakatlığın artmasını önlemeye yönelik harcamak durumunda olduğu ve ileride harcaması olası bütün masraflar girer. İlerde yapılması zorunlu tedavi giderleri "gerçekleşmiş zarar" niteliğinde olup uzman bilirkişiye hesaplatılarak hüküm altına alınmalıdır.” Yarg. 3. HD., 24.09.2013 T., 11554 E., 12357 K. (www.legalbank.org) (erişim: 22.12.2023).

²⁰ İhsan Erdoğan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2019, s. 143; Eren, s. 843-844.

²¹ Kılıçoğlu, s. 526; Eren, s. 844; Ünlütepe, s. 160.

Bununla birlikte, zarar gören durumun gereklerine uygun dürüstlük kuralı gereğince makul sayılabilecek masrafları, zarara uğrayanın tedavisi bakımından zorunlu veya yararlı olması halinde isteyebilir. Örneğin, hafif bir yaralanma halinde yurtdışında tedavi olunmuşsa buna ilişkin masraflarının istenmesi dürüstlük kuralına aykırı olurken, yurtiçinde tedavisi mümkün olmayan bedensel zarar için, yurtdışında yapılan tedavi masraflarının istenebilmesi gerekmele birlikte, yine durumun gereğine uygun olarak özel hastanede tedavi olunması, her ne kadar tarifesi resmi hastane tarifesinden fazla olsa da tazmini istenebilir.²²

Trafik kazaları sebebiyle, tedavi masrafları KTK. da özel olarak düzenlenmiştir. KTK. m. 98'e göre, "Trafik kazaları sebebiyle üniversitelere bağlı hastaneler ve diğer bütün resmî ve özel sağlık kurum ve kuruluşlarının sundukları sağlık hizmet bedelleri, kazazedenin sosyal güvencesi olup olmadığına bakılmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılanlar için belirlenen sağlık hizmeti geri ödeme usul ve esasları çerçevesinde Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanır." demek suretiyle, trafik kazaları sebebiyle ortaya çıkan tedavi masraflarının SGK tarafından karşılanacağı ifade edilmiş, tedavi giderleri bakımından sigorta şirketlerinin sorumluluğu sona ermiştir.²³

Zarar görenin tedavi için hastaneye gidip gelme masrafları da tedavi giderleri kapsamında değerlendirilir ve tazmini mümkündür. Bununla birlikte, hasta yakınlarının hastaneye gidip gelmek için yaptıkları ulaşım masrafları, zarar görenle vekâlet ilişkisi içinde gerçekleşmişse tedavi giderlerine dâhil olmakla birlikte, zarar görenin tedavi nedeniyle yaptığı tasarrufların tedavi giderlerinden düşülmesi gerekir. Örneğin hastanede yattığı için ödemekten kurtulduğu yeme-içme masraflarının tedavi giderlerinden düşülmesi lazımdır.²⁴

Tedavi giderlerinin hesaplanmasında, hüküm tarihine kadar yapılan masraflarla birlikte gelecekte yapılacak - örneğin, ilaç, bakıcı gibi- masraflar da dikkate alınır.²⁵ Fakat bazı hallerde hükmün verileceği sırada yapılacak masrafları belirlemek mümkün olmayabilir. Örneğin zarar görenin iyileşmesi için bir dizi ameliyatın yapılmasının gerektiği hallerde durum böyledir. Bu

²² Mehmet Yaşar Şahin, *Vücut Bütünlüğünün İhlali Halinde Zarar ve Maddi Tazminat Hesabı*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017, s. 70-71; Oğuzman ve Öz, s. 95; Antalya, s. 164.

²³ Işıl Ulaş, "Yeni Zorunlu Trafik Sigortası Genel Şartlarına Göre Bu Sigortanın Kapsamı", *Teminat Türleri ve Özellikle Destek Teminatı*, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 31, S. 2, Y. 2015, s. 10.

²⁴ Eren, s. 844; Antalya, s. 165.

²⁵ Tekinay vd., s. 603; Oğuzman ve Öz, s. 95.

gibi hallerde hâkim, TBK. m.75 uyarınca, kararın kesinleşmesinden başlayarak iki yıl içinde, tazminat hükmünü değiştirme yetkisini saklı tutabilir.

B. Kazanç Kaybı

TBK. m. 54 uyarınca zarar gören, haksız fiil sebebiyle uğradığı kazanç kaybını da zarar verenden isteyebilir. Kazanç kaybı, zarar görenin haksız fiil nedeniyle yoksun kaldığı kazançtır. Zararın kapsamına, davacının tazminata hüküm verileceği zamana kadar olan kazanç kaybı da girer. Bu zarar nitelik itibarıyla fiilen yoksun kalınan kar olup, geçici nitelikte ve geçmişe ilişkindir.²⁶ Zarar görenin maruz kaldığı kazanç kaybını isteyebilmesi için buna ilişkin zararı ispat etmesi gerekir. Kazanç kavramına maaş dışında, fazla mesai, ikramiye, prim, lojman giderleri olmak üzere geniş kavramda ücretler de girer.²⁷Kazanç kaybının her zaman çalışmamaktan kaynaklanan bir zarar olması gerekmemekle birlikte, bedensel zararın sebep olduğu bazı masraflar nedeniyle gelir kayıpları bu kapsama girebilir, örneğin, ev hanımının bedensel zarara uğraması sebebiyle ev ekonomisine yaptığı katkıyı artık yapamaması, kazanç kaybı olarak düşünülebilir.²⁸

C. Çalışma Gücünün Azalmasından ya da Yitirilmesinden Doğan Kayıplar

Haksız fiil sonucu, maruz kaldığı bedensel zarar nedeniyle, kişinin çalışma gücü azalabilir veyahut kişi çalışma gücünü yitirebilir. Her iki durumda da kişinin artık eski gelir durumuna ulaşamayacağından dolayı malvarlığında bir azalma meydana gelmiştir. Bu nedenle zarar gören, gelecekteki bu kazanç kaybını, TBK. m. 54/b.3'e göre isteyebilir.

Çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıpları belirleyebilmek için, zarar gören kişinin çalışma gücünü sürekli mi yoksa geçici mi olarak kaybettiğinin tespiti gerekir. Çalışma gücünün geçici kaybında bunun süresi, sürekli kaybında ise, zarar gören zarara uğramasaydı çalışabileceği süre dikkate alınmalıdır.²⁹ Zarar gören, çalışma gücünü geçici

²⁶ İnan ve Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 465; Oğuzman ve Öz, s. 96; Eren, s. 845.

²⁷ Antalya, s. 166; Kılıçoğlu, s. 527; Oğuzman ve Öz, s. 96.

²⁸ Oğuzman ve Öz, s. 96; Bununla birlikte, çalışma gücünün ayrı bir mal varlığı değeri olduğu, kişinin çalışmaması durumunda, sırf bu niteliği sebebiyle, kaybın telafi edilmesi gerektiği de ifade olunmaktadır. (Fatma Tülay Karakaş, "Bedensel Bütünlüğü İhlal Edilen Ev Kadınının Çalışma Gücü Kaybı Nedeniyle Tazmin Talebi", AÜHFHD, C. 55, S. 2, Y. 2006, s. 154.

²⁹ Oğuzman ve Öz, s. 97; Tekinay vd., s. 605.

kaybetmiş ancak hüküm anında tamamen iyileşmişse, zarar, iyileşme anına kadar çalışmama sebebiyle kazanç kaybıdır.

Çalışma gücündeki kayıp oranının uzman bilirkişiler tarafından belirlenmesi gerekir.³⁰ Nitekim futbolcu olarak geçimini sürdüren bir kişinin haksız fiil sonucu ayağını kaybetmesi halinde çalışma gücünün kaybıyla, masa başında çalışan bir memurun kaza sonucu ayağını kaybetmesi halinde çalışma gücü kaybı aynı değildir. Yargı organları uzun yıllar, tazminat miktarı PMF-1931 Fransız yaşam tablosuna göre ve progresif rant yöntemine göre belirlenmiştir. Bununla birlikte, daha sonra kadınlar ve erkekler için ayrı ayrı düzenlenen TRH2010 adı verilen ulusal mortalite tablosu hazırlanmıştır.³¹ Yargı organlarının bazı kararlarında tazminat miktarının TRH2010 tablosuna göre hesaplanması gerektiği ifade edilmektedir. Kararlarda dikkat çeken husus, tablonun ülke gerçeklerine daha uygun olduğunun ifade edilmesi ve zarar gören lehine daha yüksek tazminat miktarının belirlenmesidir.³²

Zararın tespitinde, zarara uğrayan kişinin yıllık kazanç miktarı da dikkate alınır. Zarar görenin yıllık kazanç miktarının tespiti haksız fiilin

³⁰ Kılıçoğlu, s. 527; Günergök ve Kayhan, s. 456.

³¹ Ahmet Çelik, "Ölümlerde ve Bedensel Zararlarda Tazminat Hesabı", TBB Akit Dışı Sorumlulukta Bedensel Zararlar, Uluslararası Kongresi, s. 996; "Dava, trafik kazasından kaynaklanan cismani zarar nedeniyle maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Davacı ...'nun, kaza sonucu çalışma gücünde oluşan azalma nedeniyle uğradığı zarar, geleceğe ilişkin olduğundan, davacının muhtemel yaşam süresinin usul ve uygulamaya uygun olarak belirlenmesi önem kazanmaktadır. Somut olayda; hükme esas alınan 23.02.2015 havale tarihli bilirkişi raporunda, davacının muhtemel bakiye yaşam süresinin Population Masculine Et- Feminine (PMF 1931) Tablosu ve TRH 2010 Yaşam Tablosu esas alınarak seçenekli hesap yapıldığı, mahkemenin TRH 2010 Yaşam Tablosu'na göre yapılan hesaplama seçeneğinin benimsendiği görülmektedir. Yargıtay ...'nun 1989/4-586 esas,1990/199 sayılı kararı ve Dairemizin yerleşik içtihatları gereği, Population Masculine Et- Feminine (PMF 1931) Tablosu esas alınarak davacının muhtemel yaşam süresinin belirlenmesi gerekir." Yarg.17. HD., 12.07.2018 T., 2015/12900 E., 2018/7083 K. (www.lexpera.com.tr) (erişim: 22.05.2024).

³² "Bu noktada vurgulanmalıdır ki, yaşam sürelerinin tespitinde kullanılan tablolar arasında farklılık bulunması tazminat miktarını önemli ölçüde etkilemektedir. Şöyle ki; PMF 1931 yaşam tablosu cinsiyet ayırımı gözetmeyen bir tablo olup, kadın-erkek ayırımı yapılmamıştır. Bu tabloda yeni doğan bir insanın ömrü ortalama 56,64 olarak kabul edilmiştir. Oysa TRH 2010 yaşam tablosunda çok yerinde olarak kadın ve erkekler için ikili bir ayırma gidilmiştir. TRH 2010 yaşam tablosunda yeni doğan bir insanın ömrü, kadınlarda 78,02, erkeklerde ise 71,93 olarak belirlenmiştir. Her iki tablo karşılaştırıldığında başlangıçta yaşam süreleri arasında 15 ilâ 22 yıl arasında değişen sürelerde farklar doğmakta, orta yaşlarda yaşam süreleri birbirine yaklaşmakla birlikte sonuç olarak muhtemel yaşam ve bakiye ömür sürelerinin PMF 1931 tablosunda daha az, TRH 2010 tablosunda daha fazla olduğu anlaşılmaktadır... gerçek zarar hesabının özü itibarıyla varsayımlara dayalı bir hesaplama olması nedeniyle gerçeğe en yakın verilerin kullanılması gerekliliği karşısında bakiye ömür süresinin belirlenmesinde ülkemize özgü ve güncel verileri içeren TRH 2010 yaşam tablosunun esas alınması yerindedir." HGK. 02.12.2021 T., 2017/1179 E., 2021/1563 K. (www.lexpera.com.tr) (erişim: 22.05.2024).

meydana geldiği tarih itibariyle yapılır. Eğer bu kazancın artma ihtimali varsa, zararın tespitinde değerlendirilir. Böylece zarar görenin yıllık kazancı ile çalışma gücü kayıp oranını çarpımı sonucunda, yıllık kazanç yoksunluğu miktarı belirlenmiş olur. Bu sürenin çalışma gücünün kaybı süresi ile çarpımı ise, gelecekteki kazanç kaybını verir.³³ Örneğin yıllık 60.000 TL kazancı olan ve çalışma gücünü yarı yarıya kaybeden zarar görenin, 10 yıl daha çalışma süresinin olduğu bir olayda, zarar görenin yıllık kazanç kaybı 30.000 TL, kazanç kaybının tamamı ise, 300.000 TL'dir.

Zararın tayinin de hâkim ayrıca, zarar görenin mesleki durumunu ve onun yeni bir mesleğe uyma kabiliyetini, yaşı ve cinsiyetini, devamlı bir tedaviye ihtiyaç duyup duymadığını veya mağdurun tehlikeli veya çok ıstırap verici olmayan fakat sonucunda iyi olması çok olası bir ameliyata razı olup olmadığını da dikkate alır.³⁴

Şayet kazancın belirlenmesi mümkün değilse, örneğin zarar gören küçük veya işsiz bir kimse ise, hâkim kazanç kaybını belirlemek için, zarar görenin nitelik ve özelliklerini, ailesinin sosyal ve ekonomik durumunu, yaptığı işlerden elde ettiği kazancı, benzer işi yapanların kazançlarını, işteki pozisyonlarına bakarak belirler.³⁵Daha önce de ifade edildiği üzere, TBK. m.75 uyarınca, bedensel zararın kapsamı karar verme sırasında tam olarak belirlenemiyorsa, hâkim kararın kesinleşmesinden itibaren iki yıl içinde tazminat hükmünü değiştirebilir. Hâkime hükmü değiştirme yetkisi kanun tarafından verildiğinden, taraflar talep etmemiş olsa dahi hâkim re'sen hükmü açıklama yetkisini saklı tutabilir ve dava açılırken söz konusu olmayan ve ileride gerçekleşmesi beklenmeyen zararlar için, başka bir ifadeyle, haksız fiilin yol açtığı yeni zararlar bakımından zamanaşımı süresinde yeni tazminat davaları açılabilir.³⁶

Yargıtay uygulamasında, efor zararı olarak ifade edilen, ortada bir maddi zarar olmasa dahi, güç ve emeğin ekonomik bir karşılığı olduğundan bahisle, aynı işin daha çok güç ve emek ile yapılmasının ekonomik zarar

³³ Oğuzman ve Öz, s. 98.

³⁴ İnan ve Yücel, s. 466; Oğuzman ve Öz, s. 98.

³⁵ Antalya, s. 166. Muhtemel kazancın tespiti, çocuklar için, yaşadığı bölge, yapacağı meslek ve aile durumu dikkate alınarak, 16,18 veya 20 yaş olarak belirlenebilir. Yükseköğrenim yapan çocuklar için daha yüksek bir yaş tespit edilebilir. (Eren, s. 848.)

³⁶ Büşra Kazmaz Tepe, "Beden Bütünlüğünün İhlalinden Doğan Tazminat Davalarının Dava Türleri Bakımından İncelenmesi", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 22, S. 2, Y. 2020, s. 1135; Oğuzman ve Öz, s. 99.

meydana getirdiği kabul edilmektedir.³⁷ Kişide meydana gelen bedensel zarar, malvarlığında bir azalma meydana getirmemekle birlikte aynı işi daha fazla emek veya daha fazla güçle yapılması sonucunu doğurabilir. Efor zararı da denilen bu durumda, zarar verenin bu zararı da karşılması gerektiği kabul edilmektedir.³⁸

D. Ekonomik Geleceğin Sarsılmasından Doğan Kayıplar

Ekonomik gelecek kavramı, kişinin ileriki yaşamında elde etmesi muhtemel veya kesin kazanç ve gelirini oluşturan, bu bağlamda kişinin mevcut durumundan hareket edilerek ileride elde edebileceği ve hayatını maddi anlamda devam ettirebileceği tüm kazançlar olarak ifade edilebilir.³⁹Vücut bütünlüğünün ihlali bazı hallerde çalışma gücünün kaybedilmesine sebep olmasa da ekonomik geleceğin sarsılması nedeniyle iktisadi açıdan zarar gören aleyhine olumsuz sonuçlar meydana getirebilir. Kişinin bedensel zarara uğraması sebebiyle, artık eski görünümünü kaybetmesi, sakat kalması, görme ve işitme duyularının azalması veya bozulması örnek verilebilir.⁴⁰Bir mankenin veya oyuncunun yüzünden yaralanması çalışma gücünü azaltmasa da, artık ifade edilen meslekleri yapamayacağından ekonomik açıdan geleceğinin tehlikeye düşmesi somut örnekleri oluşturur.⁴¹Bununla birlikte, ekonomik geleceğin sarsılması için, kişinin meslek sahibi olması şart değildir. Örneğin bedensel bütünlüğün ihlali

³⁷ "Yargıtay'ın yerleşik uygulaması gereğince kişinin vücut bütünlüğünün ihlali nedeniyle ortaya çıkan beden gücü kayıplarının, gelirden veya malvarlığında bir azalma meydana gelmesi dahi tazminat gerektiği kabul edilmekte ve bu husus güç kaybı tazminatı olarak ifade edilmektedir. Bu durum ilk bakışta sorumluluk hukukundaki zarar kavramına aykırı gibi görünse de, vücut bütünlüğü ihlâl edilen kişinin, aynı işi zarardan önceki duruma ve diğer kişilere göre daha fazla güç sarf ederek yaptığı gerçeğinden hareket edilerek, zararı, fazladan sarf edilen bu gücün oluşturduğu kabul edilmektedir. Bunun gibi çalışma yaşına gelmemiş küçükler yönünden de bedensel zarar sonucu oluşan maluliyet nedeni ile evde ya da dışarıda aileye yardımcı olma, eğitim alma, yeme, içme vb gibi tüm yaşamsal faaliyetlerin sürdürülmesinde emsallerine göre sarf etmesi gereken fazla çaba veya güç (efor) bir ekonomik değer olarak görülmeli ve bu nedenle bir zarar oluştuğunun kabulü gerekmektedir." Yarg. 17. HD. 25.12.2014 T., 2013/13485 E., 2014/19487 K. (İbrahim Yarar, Hilal Yarar ve Kübra Yerlikaya, *Tüm Yönleriyle Tazminat Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 239).

³⁸ "Davacı çalışma gücünü % 15 nispetinde kaybetmekle, eski işini önceden olduğu gibi yürütebilmesi için daha fazla efor sarf etmek zorundadır ve bu sebeple kendisini fazla efor sarfına mecbur bırakanlardan maddi tazminat istemesi tabii hakkıdır". Yarg. 4. HD. 11.06.1984 T., 5049 E., 5511 K., UYGUR, II, s. 2148. (Cihan, Avcı Braun, "Haksız Fiilde Bedensel Zararın İşpatına ve Bedensel Zarardan Sorumluluğa İlişkin Bir Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 64, S. 1, Y. 2015, s. 49)

³⁹ Süleyman Topcuoğlu, *Bedensel Zarar Bağlamında Ekonomik Geleceğin Sarsılmasından Doğan Zararların Tazmini*, Ankara: Seçkin, 2022, s. 19.

³⁹ Şahin, s. 79.

⁴¹ Haluk Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul: Beta, 2013, s. 177; Oğuzman ve Öz, s. 100; Kılıçoğlu, s. 527.

sebebiyle kişinin evlenme şansının azalması da ekonomik geleceğin sarsılmasından dolayı maddi zarar oluşturur.⁴²

Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan zararın tespiti, zarar görenin ekonomik geleceği sarsılmasaydı elde edeceği kazançla, mevcut durum halinde elde etmesi muhtemel kazancının karşılaştırılmasıyla hesaplanır ve ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan zarar, bağımsız bir zarar kalemi olup ayrı şekilde hesap edilmesi gerekir. Zararın miktarını tam olarak tespit etmek mümkün olmadığından, hâkim mevcut deliller ve raporlara göre farazi bir hesaplama göre tazminat miktarını takdir eder.⁴³

V. ZARARIN DENKLEŞTİRİLMESİ

Haksız fiil sonucunda kişinin malvarlığındaki azalmanın tazmini amaçlanmakla birlikte, kimi hallerde zarar gören maruz kaldığı zarar neticesinde bir takım faydalar da elde edebilir. Haksız fiillerde tazminatın üst miktarını zarar oluşturduğundan, bu türden faydaların zarar görene bırakılması zenginleşme yasağına aykırılık teşkil eder. Bu sebeple zarar görenin elde ettiği yararların indirilmesi başka bir deyişle denkleştirilmesi gerekir. Denkleştirmenin yapılmasındaki amaç, mümkün olduğu ölçüde zarar miktarının adil şekilde hesaplanabilmesidir.⁴⁴

Denkleştirme tazminatın belirlenmesiyle değil, zararın hesaplanmasıyla ilgili bir husus olduğundan, denkleştirmenin tazminattan değil, zarar miktarından yapılması gerekir.⁴⁵Bunun pratikte sonucu şu şekilde ortaya çıkar. Trafik kazası sonucu bedensel zarara uğrayan kişinin kazada %20, zarar verenin ise %80 kusurlu olduğu ve zarar veren tarafından dava açılmadan önce zarar görene 4.000 TL ödeme yapıldığını varsaydığımızda, zarar görenin zararının 100.000TL olduğu bir durumda, denkleştirme; zarar miktarında

⁴² Topcuoğlu, s. 31.

⁴³ Eren, s. 850; Tekinay vd., s. 612; Topcuoğlu, s. 47; Çelebi, s. 22; Mine Ercevahir, "Bedensel Zarar Halinde Ödenecek Tazminatın Belirlenmesinde Özel Bir İndirim Sebebi: Zarar Veren Mali Durumunun Kötüleşmesi ve Hakkaniyet İndirimi", İnÜHFD, C. 13, S. 1, Y. 2022, s. 209.

⁴⁴ Nomer, s.171; Mustafa Ünlütepe, "TBK. 55/I. Maddesi Çerçevesinde Ölüm Halinde Uğranılan Zararın Belirlenmesi", Terazi Hukuk Dergisi, C. 13, S. 141, Y. 2018; s.76; Günergök ve Kayıhan, s. 448.

⁴⁵ Eren, s. 827; Ünlütepe, s. 161. "Amaç zarar görenin malvarlığındaki eksilmeyi giderme olduğuna göre, ölüm nedeniyle desteğini yitirenin elde ettiği çıkarlar varsa, bunların zarar tutarından indirilmesi gerekir. Aksi halde zarar görenin malvarlığında olaydan önceki duruma göre bir artış meydana gelmiş olur. Buradaki amaç zarar görenin malvarlığını zenginleştirmek değil, desteğini yitiren kişiye ölümden önceki yaşam düzeyini sürdürebilme olanağı tanımaktır." YHGK. 30.11.2005 T., 2005/648 E., 2005/691 K. (www.lexpera.com.tr)(erişim: 04.01.2024).

yapılırsa, zarar verenin, 12.000 TL., tazminat miktarından yapılırsa, 8.500 TL. ödenmesi gerekir. Bu açıdan bakıldığında denkleştirmenin, zarar miktarından yapılması zarar gören lehine bir sonuç doğurur.

Hâkim tarafından denkleştirme yapılabilmesi için, zarar verici olay, zarar gören lehine ekonomik fayda meydana getirmeli, malvarlığında meydana gelen yarar ile zarar verici olay arasında uygun illiyet bağı olmalı ve bir kanun hükmü veya tarafların iradesi yararın denkleştirilmesine karşı olmamalıdır.⁴⁶

TBK. m. 55/1 uyarınca, bedensel zarar halinde, kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacını taşımayan ödemeler, bu tür zararların belirlenmesinde gözetilemez; zarar veya tazminattan indirilemez. İfa amacı taşıyan ödemelerden, zarar verenin veya müteselsil sorumlulardan birinin, zararı tazmin amacıyla yaptığı ödemeler kastedilmektedir. Yapılan ödeme tazmin amacı taşıyor ise, TBK. m. 55/1 kapsamı dışında değerlendirilmesi gerekir. Bununla birlikte, zarar verenin yaptığı ödemelerin, aksi iddia edilmediği sürece, tazminat borcunun ifası amacı taşıdığı kabul edilmelidir. Üçüncü kişilerin zarar görene yaptığı ödemeler bakımından ise, ödeme yapan kişinin amacı ön plana çıkmaktadır. Yapılan ödeme zarar görene yardım etme amacı taşıyorsa, tazminatın belirlenmesinde dikkate alınmaz fakat üçüncü kişi ödemeyi zararı giderim amacıyla yapmışsa ödeme miktarı kadar tazminatın indirilmesi gerekir.⁴⁷

İndirimi yasaklanan sosyal güvenlik ödemeleri, mevzuatına göre ödemeyi yapan kurumun zarar verene rücu edemeyeceği, ödemekle kalacağı miktarlardır.⁴⁸Bu bağlamda, hangi sosyal güvenlik ödemelerinin rücu edilip

⁴⁶ Eren, s. 829-831.

⁴⁷ M.Murat İnceoğlu ve Meliha Sermin Paksoy, “Bedensel Zararlarda ve Ölüm Halinde Zararın Belirlenmesi (TBK.m.55)”, Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, C. 8, S. Özel, Y.2013, s. 1387; Ünlütepe, s. 83.

⁴⁸ Oğuzman ve Öz, s. 91. “Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanmayan zararın ödetilmesine ilişkin davalarda (tazminat davaları) öncelikle haksız zenginleşmeyi ve mükerrer ödemeyi önlemek için Kurum tarafından sigortaliya veya hak sahiplerine bağlanan gelirin, peşin sermaye değerinin, tazminattan düşülmesi gerektiği Yargıtay’ın oturmuş ve yerleşmiş görüşlerindedir.” Yarg. 21. HD., 17.11.2015 T., 2015/13011 E., 2015/20406 K. (www.legalbank.net) (erişim : 23.12.2023); “Adalet Komisyonu’nun 55. madde gerekçesine göre; “sosyal güvenlik ödemelerinin, denkleştirme (indirim) işlevi görebilmesi, onun sorumluluğu doğuran olaya sebebiyet verenlere rücu edilebilmesine bağlıdır. Bu kural gereği, rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri; teknik arıza, tam kaçınılmazlık hallerindeki ödemeler, bu tazminatlardan indirilemez. Bağlanan gelirlerin, işçinin kusuru ve kaçınılmazlık gibi nedenlerle rücu edilemeyen kısmı da indirilemez. Bir kısmı rücu edilemeyen miktar dahi denkleştirilemeyeceği gibi, zarar görenin kusuruna (müterafik kusura) yansıyan sosyal güvenlik ödemeleri, tahsis tarihinden sonra meydana gelen sosyal güvenlik ödemelerindeki artışlar, kısmi kaçınılmazlık ve teknik arıza halinde ödemeler ve benzerleri rücu

edilemeyeceği 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu(SSGSSK) 39. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, üçüncü kişinin kastıyla verdiği zararlar bakımından sosyal güvenlik kurumunun rücu hakkı bulunmakla beraber, taksirle verilen zararlar bakımından rücu hakkı bulunmamaktadır.⁴⁹

İfa amacı taşımayan ödemeler ise, zarar görene yardım iyilik saikiyle yapılan karşılıksız kazandırmalardır. Örneğin, evi yanan kimse için komşularının yardım toplaması bu kapsamda değerlendirilir.

Zarar görene sigorta şirketi tarafından yapılan ödemeler için ikili bir ayırım yapmak gerekir. Şayet sigorta şirketi yaptığı ödeme karşılığında zarar görene halef oluyorsa, bu miktarın zarardan düşülmesi gerekir. Meblağ veya can sigortalarında sigorta şirketi zarar görene halef olamayacağından, sigorta şirketinin yaptığı ödeme zarardan düşülmez.⁵⁰

VI. İSPAT KÜLFETİ

TBK. m. 50/I uyarınca, zarar gören, zararını ve zarar verenin kusurunu ispat yükü altındadır. İlgili madde uyarınca ispat külfeti zarar görene yükletilmiştir. Hükümde açıkça ifade edilmemiş olsa da, zarar gören hem uğranılan zararı, hem de zararın miktarını ispat etmelidir.⁵¹Keza, zarar gören haksız fiil neticesinde mal ya da şahıs varlığında ne gibi eksilmeler olduğunu en iyi bilen kişidir.⁵²TBK. m. 50/I hükmü, TMK. m. 6' da ifade edilen, "*kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür*" maddesinin özel bir görünümünü teşkil eder.

Zarara uğrayan kişi uğradığı zararı her türlü delille ispat edebilir. HMK. m. 200 uyarınca haksız fiiller bir hukuki işlem olmadığı için, senetle ispat kuralına tabi olmamakla birlikte belge, tanık, bilirkişi marifetiyle ispat edilebilmeleri mümkündür.

Zararın ispatı ekseriyetle hiçbir zorluk göstermez. Örneğin, arabası yakılan bir kişi, arabasının zarar veren tarafından yakıldığını ve arabasının belli bir değeri olduğunu ispat ederek ispat külfetini yerine getirmiş olur.

---

edilemediğinden bu miktarlar dahi denkleştirilemez. Yarg. 21. HD. 09.10.2017 T., 2016/6145 E., 2017/7494 K. (www.legalbank.net) (erişim: 23.12.2023)

⁴⁹ Coşkun Özbudak, "*Destekten Yoksun Kalma Zararları ile Bedensel Zararlarda Tazminattan Mahsup Sorunu*", Terazi Hukuk Dergisi, C. 8, S. 78, Y. 2013, s. 55.

⁵⁰ Eren, s. 835.

⁵¹ Eren, s. 821.

⁵² Kılıçoğlu, s. 521.

Fakat kimi hallerde zarar sabit olsa da miktarını ispat etmek mümkün olmayabilir. Örneğin, cüzdanı çalınan bir kişinin cüzdanında ne kadar miktarda para olduğunu kanıtlaması mümkün değildir. Bu gibi hallerde başka bir deyişle zarar görenin zararın miktarını tam olarak ispatlayamadığı hallerde TBK. m. 50/II uyarınca, kanun koyucu hâkime zararın miktarının belirlenmesi bakımından bir takdir yetkisi tanımıştır. Buna göre, uğranılan zararın miktarı tam olarak ispat edilemiyorsa hâkim, olayların olağan akışını ve zarar görenin aldığı önlemleri göz önünde tutarak, zararın miktarını hakkaniyete uygun olarak belirler.⁵³Hâkim hayat tecrübelerine olayların olağan akışına, istatistiklere ve ihtimal kanunlarına göre zarar verici olayın iddia edilen zararı doğurup doğurmayacağı doğuracaksa bunun miktarını serbestçe belirler. TBK.m.50/II hükmünün uygulama alanı bulacağı en önemli hal bedensel bütünlüğün ihlali halinde ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan zararların tespitinde görülür. Örneğin, haksız fiil neticesinde sakat kalan çocuğun, gelecekteki meslek ve gelirinin hesaplanmasında hâkim TBK. m. 50/II'e göre bir karar verir.⁵⁴

VII. ZARAR MİKTARININ BELİRLENMESİNDE ESAS ALINACAK ZAMAN

Zarar ve miktarın belirlenmesinde haksız fiilin gerçekleştiği zamanın mı veya haksız fiil davasının açıldığı tarihin mi yoksa kararın verilmesi tarihinin mi esas alınacağı hususu doktrinde tartışmalıdır. Bu tartışma özellikle eşyaya verilen zararlar bakımından önem arz eder. Zira TBK. m.75 uyarınca, bedensel zarar halinde zararın kapsamının karar verilme zamanı olduğu ifade edilmiştir. Doktrindeki tartışmalara değinmek gerekirse, Türk/İsviçre hukukunda hâkim görüş, zararın belirlenmesinde hâkimin karar verdiği zamanın esas alınması gerektiğidir.⁵⁵ Hâkim görüş, TBK. m.75'in bedensel zararlar dışında kalan diğer zararlar bakımından da uygulanması gerekmesi sebebiyle gerekçelendirilmektedir. Kararın verildiği tarihten maksat, ilk derece mahkemesinin kararının tebliğ edilmesidir.⁵⁶ Yargıtay ise, zararın meydana geldiği tarihi esas almaktadır.⁵⁷ Haksız fiilde zararın hesaplanması

⁵³ Şebnem Akipek, "Bedensel Zararların Tazmini Kapsamında Tüketici Hukuku Yönünden Ürün Sorumluluğu", Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini, Uluslararası Kongre, C. 2, TBB. Yayınları, No:309, Ankara: 2016, s. 30.

⁵⁴ Eren, 822.

⁵⁵ Tekinay vd., s. 602; Oğuzman ve Öz, s. 87; Eren, s. 823. Zararın, malvarlığındaki eksilmenin meydana geldiği tarihte gerçekleştiği görüşü için; Bknz: Kılıçoğlu, s. 525.

⁵⁶ Eren, s. 823.

⁵⁷ Oğuzman ve Öz, s. 87.

zamanının zarar görenin lehine olan an bakımından yapılması hakkaniyete en uygun olandır. Örneğin, karar verilme zamanında zarar verilen arabanın değeri düşmüşse bu durum zarar gören aleyhine bir sonuç doğurur. Bununla birlikte zaten mağdur olan kişinin ikinci kez mağdur olma sonucu doğabilir.

Zarar miktarının kapsamına faiz de dâhildir. Bu nedenle faiz miktarının hangi andan itibaren hesaplanması gerektiğinin tespiti de lazım gelir. TBK. m. 117/II hükmüne göre, fiilin işlendiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş kabul edildiğinden, haksız fiilin meydana geldiği tarihten itibaren temerrüt faizinin de hesaplanması gerekir.⁵⁸ Burada zarar vereni temerrüde düşürmek için ihtar gerekmez. Haksız fiilin meydana geldiği tarihten itibaren hesaplanacak temerrüt faizi, “3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizi” hakkında kanun uyarınca hesaplanır.⁵⁹

VIII. TAZMİNATIN BELİRLENMESİ

A. Genel Kural

TBK. m. 51/I uyarınca, hakim tazminatı belirlerken zarar verenin kusurunun ağırlığını ve olayın özelliklerini dikkate alması gerektiği ifade olunmuştur. Böylece, zarar verenin kusurunun ağır olmaması zararı karşılayacak tam tazminattan daha az miktarda tazminatı haklı kılacağı gibi, olayın özellikleri de tazminattan indirim yapılmasını gerektirebilir.

B. Zarar Veren Kusurunun Derecesi

Özel hukukta tazminat ceza hukukunda olduğu gibi cezalandırma amacı taşımadığı için, zarar verenin kusuru ister hafif ister ağır olsun meydana gelen zararı tazmin etmek zorundadır.⁶⁰Fakat bazı hallerde zarar görenin kusurunun hafif olması hâkime tazminattan indirim yapmasını haklı gösterebilir. Zira zarara kasten sebebiyet vermiş kişi ile zarara hafif kusuru ile sebebiyet vermiş kişileri aynı işleme tabi tutmak hakkaniyete aykırı

---

⁵⁸ Kılıçoğlu, s. 547; Oğuzman ve Öz, s. 131. Bir görüşe göre, zararın gerçekleştiği andan, kararın verildiği ana kadar geçen süre için hükmedilen faiz temerrüt faizi olmayıp, normal kanuni faizdir. (Eren, s. 825.); Oğuzman ve Öz, faizin, fiilin işlendiği tarihten itibaren hesaplanmasının, özellikle kusursuz sorumluluk hallerinde adaletsiz olacağını ifade etmektedir. (Oğuzman ve Öz, s.131.)

⁵⁹ 21 Mayıs 2024 tarihli ve 32552 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 8485 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun’un 1. maddesinde düzenlenen kanuni faiz oranının 01.06.2024 tarihinden geçerli olmak üzere yıllık %24 olarak uygulanmasına karar verilmiştir.

⁶⁰ Eren, s. 864; Oğuzman ve Öz, s. 119.

olur.⁶¹Bununla birlikte, kusurun ağırlığı sadece zarar veren açısından değil zarar gören bakımından da dikkate alınır zira zarar görenin kusurunun derecesi, tazminat miktarında indirim nedeni olarak kabul edilir.⁶²

Kusursuz sorumluluk halinde, haksız fiilin şartları arasında kusur aranmadığından, zarar verenin veya yardımcısının kusuru hafif yahut hiç kusuru olmasa bile tazminattan indirim yapılması söz konusu olmamakla birlikte kusursuz sorumlunun ek kusuru zarar görenin de kusurunu ortadan kaldırabilir.⁶³

C. TBK. m. 52’de Sayılan Tazminattan İndirim Sebepleri

1. Zarar Görenin Rızası

Zarar görenin rızası, hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldırdığı için, zarar veren kişinin tazminat sorumluluğu söz konusu olmaz. TBK. m. 52’de ifade edilen mağdurun rızası, kişinin üzerinde tasarruf edemeyeceği haklar bakımından söz konusu olur. Her ne kadar bu halde kişinin rızası geçersiz olsa da, bu rıza olayın özelliğine göre, indirim nedeni olabilir. Mağdurun rızasının indirim sebebi olması için, zarar ile rıza arasında uygun nedensellik bağı olmalı ve hukuka uygun bir rızanın aşılması da gerekir. Örneğin, çektiği acılar sebebiyle öldürülmesini isteyen bir hastanın, bu sebeple yaşamına son verilmesi bir indirim sebebi olabilir.⁶⁴

2. Zarar Görenin Birlikte Kusuru

Zarar görenin, makul bir insandan beklenen davranışta bulunmayarak zararın meydana gelmesinde veya artmasında etkili olmasına birlikte kusur denilmektedir.⁶⁵ Birlikte kusurun zararın artmasında etkili olmasının örneklerine daha çok bedensel zararlarda rastlanmaktadır.⁶⁶ Örnek olarak, kişinin yaralanması sonucunda yarasına mikroplu bez koyması veya trafik kazasında yaralanan kimsenin zarar verenin tüm ısrarına rağmen hastaneye gitme konusunda direnmesi sebebiyle zararın artmasına sebep olduğu durumlar verilebilir.

⁶¹ İnan ve Yücel, s. 465; Oğuzman ve Öz, s.119.

⁶² Günergök ve Kayıhan, s. 468; Kılıçoğlu, s. 535.

⁶³ Nomer, s.181; Eren, s. 864; Şahin, s.87.

⁶⁴ Kılıçoğlu, s. 536; Eren, s. 865; Günergök ve Kayıhan, s. 471; Oğuzman ve Öz, s. 124.

⁶⁵ Tekinay vd., s. 594; Eren, s. 866; Oğuzman ve Öz, s. 123.

⁶⁶ Oğuzman ve Öz, s. 124.

Zarar verenin kusursuz olarak sorumlu tutulduğu hallerde, zarar görenin kusurlu bulunması halinde tazminatın TBK.m.52/I uyarınca indirilebileceği kabul edilmektedir.⁶⁷

3. Zarar Görenin Sorumlu Olduğu Diğer Etkenler

Zarar görenin zararın doğmasına yahut artmasına yardımcı olan davranışı kusursuz sorumluluk hükümlerinden birinin kapsamına girebilecek nitelikteyse, TBK. m. 52/I hükmüne göre, tazminattan indirim yapılabileceği kabul edilmektedir.⁶⁸ Arkadaşının çok konuşması sebebiyle dikkati dağılan sürücünün, fren yerine gaza basarak dükkâna girmesi örnek olarak verilebilir.

4. Diğer İndirim Sebepleri ve İndirim Yasağı

a. Diğer İndirim Sebepleri

İnsan davranışından özellikle sorumlu kişinin irade ve davranışından bağımsız olaylara beklenmedik hal denir.⁶⁹ TBK. da özel indirim sebepleri arasında sayılmayan beklenmedik durum, TBK.51’de ifade edilen, “durumun gereği” nin bir sonucu olarak karşımıza çıkar ve tehlike sorumluluklarında beklenmeyen olayın mevcudiyeti indirim sebebi olmaz keza olayın meydana gelme tehlikesi işletene aittir.⁷⁰

Kişinin bünyesinden kaynaklanan ve zararın artmasına yol açan nedenler de indirimde yol açabilir.⁷¹ Kişinin bünyesinden kaynaklanan etkenler, örneğin kişinin şeker hastası olması, zararın doğmasına veya artmasına uygun sebeplerden biri olmak şartıyla hem kusur hem de sebep sorumluluğunda indirim nedeni olur.⁷²

Zarar verenin bir menfaati olmadan, zarar görenin menfaatine yaptığı iş neticesinde bir zarar doğması halinde de indirim yapılması gerektiği kabul edilmektedir. Örneğin hatır taşımacılığında zarar görenin bir menfaati olduğundan tazminattan indirim yapılması gerekir.⁷³ Zarar görenin

⁶⁷ Tekinay vd., s.596; Eren, s. 868.

⁶⁸ Eren, s. 868; TBK.m.52/I’de geçen, “zararın artmasında etkili” olma ifadesinin, zararı azaltma külfetine işaret ettiğine ilişkin, bknz; Pınar Altınok Ormancı, *Zararı Azaltma Külfeti*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 10 vd.

⁶⁹ Eren, s. 871.

⁷⁰ Nomer, s.186; Eren, s. 871.

⁷¹ İnan ve Yücel, s. 475; Oğuzman ve Öz, s. 129.

⁷² İnan ve Yücel, s. 475; Eren, s. 873; Oğuzman ve Öz, s. 129.

⁷³ “Taşınanın veya kullananın yararının söz konusu olduğu durumda hatır taşıması ilişkisi gündeme geleceğinden işletenin sorumluluğu genel hükümlere göre değerlendirilecek ve

menfaatinin, zarar veren kişi lehine indirim sebebi olması hafif kusur halleri bakımından geçerlidir.⁷⁴

b. İndirim Yasağı

TBK. m. 55 son cümleye göre, bedensel zararlar ve destekten yoksun kalma zararlarına ilişkin olarak hesaplanan tazminat miktar ve esas alınarak hakkaniyet düşüncesiyle artırılmaz ve azaltılamaz. Tazminatı hakkaniyet düşüncesiyle artırma yasağının, esasen sorumluluk hukuku açısından herhangi bir gerekçeyle zarardan fazla tazminata hükmedilemeyeceğinden gereksiz olduğu ifade edilmektedir.⁷⁵

Tazminatı hakkaniyet düşüncesiyle indirim yasağı ise bedensel zararlar ve destekten yoksun kalma tazminatları bakımından geçerlidir. TBK. m. 52/II uyarınca, zarara hafif kusuruyla sebep olan tazminat yükümlüsü, tazminatı ödediğinde yoksulluğa düşecek olur ve hakkaniyet de gerektirirse hâkim, tazminatı indirebileceğinden, indirim yasağının TBK.m.52/II bakımından da geçerli olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, TBK.m.52/II uyarınca hâkimin indirim yapabilmesi hakkaniyet gerekçesiyle olabileceğinden ve TBK. m. 55'e göre, bedensel zarar ve destekten yoksun kalma halinde hakkaniyet nedeniyle indirim yapılamayacağından, TBK. m. 52/2'nin bedensel zarar ve destekten yoksun kalma tazminatları açısından uygulanmayacağını savunmaktadır.⁷⁶Bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ise, TBK. m. 55/II hükmü, "çokluk indirimi" veya "hakkaniyet indirimi" olarak isimlendirilen uygulamanın yolunu kapatmak amacıyla konulduğundan, TBK. m. 52/II hükmünün bedensel zararlar ve destekten yoksun kalma halinde uygulanması bakımından bir sakınca yoktur. Bununla birlikte, TBK. m. 55'e göre, hakkaniyet indiriminin hesaplanan tazminat miktarından yapılması yasaklanmıştır fakat TBK. m. 52/II uyarınca, indirim yapılmasını gerektiren sebep tazminat miktarının zarar veren kişiye göre yüksek olmasıdır.⁷⁷

ödeden indirim yapılacaktır. Bu bakımdan hatır taşıma ilişkisinin değerlendirilmesinde taşıma ya da kullanmanın kimin çıkar ve yararına olduğunun saptanması önemlidir. Yarar ekonomik olabileceği gibi, ortak toplumsal değerleri de ilgilendirebilir. Ancak taşıma ve kullanmada işletenin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin bir çıkarı veya yararının bulunması halinde hatır taşımasından söz edilemeyecektir." Yarg. 17. HD. 29.05.2014 T., 3486 E., 8589 K. (www.legalbank.net) (erişim: 23.12.2023)

⁷⁴ Erlüle, s. 405.

⁷⁵ Oğuzman ve Öz, s. 130.

⁷⁶ Oğuzman ve Öz, s.130.

⁷⁷ Günergök ve Kayıhan, s. 478; İnceoğlu ve Paksoy, s.1393-1394, Ünlütepe, s. 90; Mine Ercevahir, "Bedensel Zarar Halinde Ödenecek Tazminatın Belirlenmesinde Özel Bir İndirim Sebebi: Zarar Verenin

İndirim yasağı ile ilgili soru işareti meydana getiren diğer bir durum ise, indirim yasağının TBK. m.51/I ve 52/I hükümlerini de kapsayıp kapsamadığıdır. TBK. m. 55/I hakkaniyet nedeniyle indirim yapılmasını yasakladığından, TBK. m. 51/I ve 52/I hükümlerine göre indirim yapılmasında sakınca yoktur.⁷⁸

IX. MADDİ TAZMİNAT TALEPLERİNİN DAVA YOLU İLE TAKİBİ

A. Zamanaşımı Süresi

Bedensel bütünlüğün ihlali halinde, süre bakımından kanun koyucu tarafından özel bir düzenleme öngörülmediğinden, maddi ve manevi tazminat davasında sürenin tayini genel hükümlere tabi olur. TBK. m.72 uyarınca, “kısa zamanaşımı”, “uzun zamanaşımı” ve de “ceza zamanaşımı” olarak üç türlü zamanaşımı süresi belirlenmiştir.

Kısa zamanaşımı, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yıldır. Keza bu süre TBK. m.72 ile uyumlu olarak, KTK. m. 109’a göre de iki yıldır.

Uzun zamanaşımı ise, fiilin işlendiği tarihten itibaren on yıldır. Başka bir deyişle, vücut bütünlüğünün ihlali halinde maddi tazminat davası zarar verici fiilden itibaren en geç on yıl içinde açılabilir. Bununla birlikte on yıllık sürenin, zararın uzun müddet sonra çıktığı durumlarda, örneğin radyoaktif maddeye maruz kalma, asbest ile temas gibi hallerde adaletsiz olduğu bu türden zararlar bakımından istisnai olarak zarar görene ek süre verilmesi gerektiği doktrinde ifade edilmektedir.⁷⁹

Mali Durumunun Kötüleşmesi ve Hakkaniyet İndirimi, s. 218. “Mahkemece; davacının aile birliği içerisinde bakılacağı olgusu değerlendirilerek hakkaniyet indirimi yapan rapor esas alınarak karar verilmiş ise de; aile bireylerine böyle bir yükümlülük yüklenemeyeceği gibi, dışarıdan bir bakıcı tutulmuş olsa idi ne kadar zararının olduğu belirlenerek hüküm verilmesi gerekmektedir. Buna göre; olayda BK.’nın 43. maddesi (6098 sayılı TBK md. 52) gereğince hakkaniyet indirimi şartları bulunmamasına göre, davacının gerçek zararından, varsayım dayalı hakkaniyet indirimi yapılan raporun hükme esas alınarak karar verilmesi doğru görülmemiştir.”. Yarg. 21. HD. 27.03.2019 T., 2016/8190 E., 2019/3646 K. (www.legalbank.net) (erişim: 23.12.2023)

⁷⁸ Oğuzman ve Öz, s. 130; Günergök ve Kayıhan, s. 478.

⁷⁹ Murat Sarıkaya, “İsviçre Borçlar Hukuku’nda Zamanaşımına İlişkin 1 Ocak 2020 Tarihli Değişiklikler ve Türk Hukuku Bakımından Düşündürdükleri: Özellikle Geç Ortaya Çıkan Bedensel İhtiyaçlarda Düzenleme İhtiyacı”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 26, S. 2, Y. 2020, s. 1216.

Yargıtay, bedensel zararlar için zamanaşımı süresinin başlangıcını, sakatlık derecesinin kesin olarak tespit edildiği tarih olarak kabul etmektedir.⁸⁰

TBK. m.72 son cümleye göre, tazminat, ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulanır. Keza, bedensel bütünlüğün ihlali çoğu kez Ceza Hukuku anlamında suç teşkil eder. Bu sebeple Türk Ceza Kanunundaki süre uzun olmak şartıyla uygulama alanı bulur. Örneğin, yaralama fiili Türk Ceza Kanunu anlamında aynı zamanda suç teşkil ettiğinden ve yaralama fiili sebebiyle zamanaşımı süresi sekiz yıl olduğundan, bu sebeple açılacak maddi tazminat davasında iki yıllık kısa zamanaşımı süresi sekiz yıla çıkar.⁸¹

Haksız fiil halinde rücu istemlerinde zamanaşımı TBK. m.73/I'e göre, tazminatın tamamının ödendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Bununla birlikte, KTK. m. 109/IV'e göre, motorlu taşıt kazalarında, tazminat yükümlülerinin, rücu hakları, kendi yükümlülüklerini tam olarak yerine getirdikleri ve rücu edilecek kimseyi öğrendikleri tarihten başlayarak iki yıldır.

B. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Vücut bütünlüğünün ihlali halinde, maddi ve manevi tazminat davalarında, HMK.m.2 uyarınca, görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir.

Yetkili mahkeme ise, genel yetki kuralı uyarınca davalının yerleşim yeri mahkemesi olmakla birlikte, HMK. m. 16 uyarınca, özel yetki kuralı kapsamında, fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de

⁸⁰ Sami Narter, "Haksız Fiillerde Zamanaşımı ve Bedensel Zararlarda Zamanaşımının Başlangıcı Sorunu", Terazi Hukuk Dergisi, C. 10, S. 109, Y. 2015, s. 28. "Yerleşmiş bilimsel ve yargısal içtihatlar göre, zarar, tamamen ortaya çıktığı anda gerçekleşmiş sayılabilir. Olayda zararın gerçekleşme anı belirlenmelidir. Gelişen durumda, zamanaşımının başlangıcı gelişmenin son bulunduğu tarihtir." Yarg. 21. HD, 15.02.2007 T., 2006/21614 E., 2007/2088 K.(www.lexpara.com.tr) (erişim: 22.05.2024). "Haksız fiile dayanan tazminat isteminde zamanaşımının işlemeye başlayacağı tarih, zararın ve zarar sorumlusunun öğrenildiği andır. Zararın öğrenilmesi kavramıyla kastedilen ise, haksız fiil nedeniyle oluşan bedensel zararın kapsamının öğrenilmesi olup, bu bedensel zararın sebep olacağı maluliyet oranının belirlendiği tarihin, zararın öğrenilmesi kavramına bir etkisi yoktur. Bedensel zararın (yaralanmanın) gerçekleşmesi ve bu yaralanmayla ilgili tedavinin tamamlanması ile zararın kapsamının belli olduğu kabul edilmelidir." Yarg. 4. HD.,30.09.2021 T., 2021/3993 E., 2021/5879 K. (www.lexpera.com.tr) (erişim: 22.05.2024).

⁸¹ TCK. m. 66/I-e'ye göre, beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda zamanaşımı süresi sekiz yıldır.

yetkilidir. Böylece bedensel bütünlüğün ihlali halinde, maddi ve manevi tazminat davası, davalının yerleşim yerinde açılabileceği gibi, haksız fiilin işlendiği yerde veya zarar başka yerde meydana gelmişse zararın meydana geldiği yerde yahut gelme olasılığının bulunduğu yerde açılabilir.

C. Tazminatın Şekli

Tazminatın amacı zarar görenin malvarlığını eski haline geri getirmektir. Bu geri getirme aynen söz konusu olabiliyorsa aynen tazmin, aynen tazmin etme mümkün değilse nakden tazmin şeklinde gerçekleşir.⁸² Bedensel bütünlüğün ihlali halinde aynen tazmin söz konusu olamayacağından, tazminatın şekli bir miktar para ödenmesi şeklinde başka bir deyişle nakden gerçekleşir.

Nakden tazmin halinde, tazminatın ödenme şekli bakımından hâkime takdir yetkisi verilmiş ve tazminatın sermaye şeklinde olabileceği gibi irat şeklinde de olabileceği, TBK. m. 51/I 'de ifade edilmiştir. Doktrin ve uygulamada tazminatın sermaye şeklinde ödenmesi lehindeki eğilim ağırlıktadır.⁸³ Manevi tazminatın ise, irat biçiminde ödenemeyeceği kabul edilmektedir.⁸⁴

İrat şeklinde ödenecek tazminatın, belirli aralıklarla ve uzun süre sürmesi muhtemel olduğundan, zarar göreni koruma amacıyla kanun koyucu irat şeklinde tazminat ödenmesi halinde borçlunun güvence göstermesini zorunlu kılmıştır.

TBK. m.76/I' e göre, zarar gören, iddiasının haklılığını gösteren inandırıcı kanıtlar sunduğu ve ekonomik durumu da gerektirdiği takdirde hâkim, istem üzerine davalının zarar görene geçici ödeme yapmasına karar verebilir.⁸⁵ Geçici ödeme yapılmasına karar verilmesi hususunda hâkime takdir yetkisi verilmiş olmakla birlikte, takdir yetkisinin kullanılmasında zarar görenin haklılığını gösteren kanıtların sunması, zarar görenin ekonomik durumunun zayıflığı, zarar görenin talebinin varlığı koşulları dikkate alınır.⁸⁶

⁸² Oğuzman ve Öz, s. 114; Erdoğan, s. 146.

⁸³ Eren, s. 878.

⁸⁴ İnan ve Yücel, s. 478.

⁸⁵ TBK.m.76'ın gerekçesinde, "Bu yeni düzenlemeyle, mesela hiçbir sosyal güvenceden yararlanamayacak durumda bulunmakla birlikte, somut olayda uğradığı zararın giderilmesi için acilen parasal bir desteğe ihtiyaç duyan ve tazminat yükümlüsünün, uğradığı zarardan sorumluluğunu hakime sunduğu inandırıcı kanıtlarla ortaya koyan zarar görenlerin korunmasının" amaçlandığı ifade edilmektedir." (<http://www.ilhanhelvacidersleri.com/turk-borclar-kanunu/turk-borclar-kanunu-madde-76>) (erişim: 23.12.2023).

⁸⁶ İnan ve Yücel, s. 478.

SONUÇ

Haksız fiil sonucu ortaya çıkan zarar bedensel bütünlüğün ihlali şeklinde de gerçekleşebilir. Bedensel bütünlüğün ihlalinden maksat, kişinin fiziki varlığının veya ruh sağlığının bozulmasıdır. Sadece zarar görenin bedensel bütünlüğünün ihlali tazmin yükümlülüğünün doğmasına sebep olmaz, ayrıca zarar görenin haksız fiil neticesinde malvarlığında bir azalma meydana gelmesi gerekir. Kanun koyucu da, zarar görenin malvarlığında olası olarak eksilme meydana getirebilecek kalemleri; tedavi giderleri, kazanç kaybı, çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar ve ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar olarak saymıştır. Pek tabii kanunda sayılan zarar kalemleri dışında ayrıca bir zarar olmuşsa ve bu zarar da nedensellik bağı içinde meydana gelmişse, bu zararların da tazmini gerekir. Ortaya çıkan zararı ve miktarını ispat yükü zarar görene düşer. Çünkü bu halde zararı ve miktarını en iyi bilen zarar görenin kendisidir.

Bununla birlikte, zarar gören haksız fiil sonucunda bir takım faydalar elde etmişse, bu faydaların indirilmesi başka bir ifadeyle denkleştirilmesi gerekir. Örneğin, arabası yakılan bir kişi için, arabanın hurda değeri maddi bir değer taşıdığından buna ilişkin değer indirilmesi gerekir. Keza bedensel zarar nedeniyle hastane de yatan kişinin hastanede yattığı süre zarfında yeme içme masrafları olmayacağından buna ilişkin yararın düşülmesi gerekir. TBK. da kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacını taşımayan ödemeler, bu tür zararların belirlenmesinde gözetilemez; zarar veya tazminattan indirilmeyeceği öngörülmüştür. Denkleştirmenin zarardan mı yoksa tazminattan mı yapılacağı konusu tartışmalıdır. Bu tartışmaların uzağında, denkleştirmenin zarardan düşülmesi, zarar gören lehine olduğundan, zarar gören açısından daha avantajlıdır.

Zarar ve miktarın belirlenmesinde haksız fiilin gerçekleştiği zamanın mı veya haksız fiil davasının açıldığı tarihin mi ya da kararın verilmesi anının mı esas alınacağı doktrinde tartışmalıdır. Bu tartışma özellikle eşyaya verilen zararlar bakımından önem arz eder. Zira TBK. m. 75 uyarınca, bedensel zarar halinde zararın kapsamının karar verilme zamanı olduğu ifade edilmiştir.

TBK. da tazminatın hakkaniyet düşüncesiyle indirilemeyeceği öngörülmüştür. Bu indirim yasağı bedensel zararlar ve destekten yoksun kalma tazminatları bakımından geçerlidir. TBK. m. 52/2 uyarınca, zarara hafif kusuruyla sebep olan tazminat yükümlüsü, tazminatı ödediğinde yoksulluğa düşecek olur ve hakkaniyet de gerektirirse hâkim, tazminatı indirebileceğinden, indirim yasağının TBK. m. 52/2 bakımından da geçerli

olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Bize göre, bu halde de hâkimin hakkaniyet sebebiyle indirim yapmasına engel yoktur. Keza, bu halde indirim yapılmaması zarar vereni cezalandırmak anlamına geleceğinden ve de özel hukukta tazmin yükümlüğü cezalandırma amacı taşımadığından, hâkimin hakkaniyet gereğince indirim yapmasına engel yoktur.

KAYNAKÇA

- Akipek, Şebnem. “Bedensel Zararların Tazmini Kapsamında Tüketici Hukuku Yönünden Ürün Sorumluluğu”, Yeni Gelişmeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini, Uluslararası Kongre, C. 2 (Edt. Uçakhan Güleç, Sema/Basa, Necdet), TBB. Yayınları, No: 309, Ankara 2016: (s. 23-38).
- Altınok Ormancı, Pınar. *Zararı Azaltma Külfeti*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016.
- Antalya, Gökhan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. V/1, 2, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Avcı Braun, Cihan. “Haksız Fiilde Bedensel Zararın İspatına ve Bedensel Zarardan Sorumluluğa İlişkin Bir Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 64, S. 1, Y. 2015 (s. 37-64).
- Çelebi, Funda. “Haksız Fiil Sorumluluğu (Ursular, Tazminat, Hukuka Aykırılığı Kaldıran Haller, Zamanaşımı, Yargılama)”, Borçlar Kanunu Genel Hükümler Konferansları II, Prof. Dr. İsmet Sungurbey’e Armağan, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul: 2014: (s. 13-27).
- Çelik, Çelik Ahmet. “Ölümlerde ve Bedensel Zararlarda Tazminat Hesabı”, TBB Akit Dışı Sorumlulukta Bedensel Zararlar, Uluslararası Kongresi, 2018: (s. 984-1053)
- Ercevahir, Mine. “Bedensel Zarar Halinde Ödenecek Tazminatın Belirlenmesinde Özel Bir İndirim Sebebi: Zarar Veren Mali Durumunun Kötüleşmesi ve Hakkaniyet İndirimi”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 1, Y. 2022: (s. 206-220).
- Erdoğan, İhsan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2019
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2019.
- Erlüle, Fulya. *Türk Borçlar Kanunu’na Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Maddi Tazminat*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.
- Günergök Özcan ve Kayıhan Şaban. *Borçlar Hukuku Dersler Genel Hükümler*, İstanbul: Umuttepe Yayınları, 2020.
- İnan Ali Naim ve Yücel Özge. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014.
- İnceoğlu, M. Murat ve Paksoy, Meliha Sermin. “Bedensel Zararlarda ve Ölüm Halinde Zararın Belirlenmesi (TBK. m.55)”, Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, C. 8, S. Özel, Y. 2013: (s. 1383-1412).
- Karakaş, Fatma Tülay. “Bedensel Bütünlüğü İhlal Edilen Ev Kadınının Çalışma Gücü Kaybı Nedeniyle Tazmin Talebi”, AÜHFHD, C. 55, S. 2, Y. 2006: (s. 143-156).
- Kazmaz Tepe, Büşra. “Beden Bütünlüğünün İhlalinden Doğan Tazminat Davalarının Dava Türleri Bakımından İncelenmesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 22, S. 2, Y. 2020: (s. 1123-1153).
- Kılıçoğlu Ahmet M. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2019.
- Kıraç Adır, Esmâ. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Ağır Bedensel Zarar Görenin Yakınlarının Manevi Tazminat Talebi, Ankara: Yetkin, 2018.
- Narter, Sami. “Haksız Fiillerde Zamanaşımı ve Bedensel Zararlarda Zamanaşımının Başlangıcı Sorunu”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 10, S. 109, Y. 2015: (s. 21-35).
- Nomer, Haluk. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul: Beta, 2013.

- Oğuzman, Kemal ve Öz, Turgut. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020.
- Özbudak, Coşkun. “Destekten Yoksun Kalma Zararları ile Bedensel Zararlarda Tazminattan Mahsup Sorunu”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 8, S. 78, Y. 2013: (s. 52-56).
- Sarıkaya, Murat. “İsviçre Borçlar Hukuku’nda Zamanaşımına İlişkin 1 Ocak 2020 Tarihli Değişiklikler ve Türk Hukuku Bakımından Düşündürdükleri: Özellikle Geç Ortaya Çıkan Bedensel İhtiyaçlarda Düzenleme İhtiyacı”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 26, S. 2, Y. 2020: (s. 1203-1219).
- Şahin, Ayşenur. “Vücut Bütünlüğünün İhlalinden Doğan Zararlar”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 15, S. 2, Y. 2011: (s. 123-166).
- Şahin, Mehmet Yaşar. *Vücut Bütünlüğünün İhlali Halinde Zarar ve Maddi Tazminat Hesabı*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Tekinay, Selahattin Sulhi, Akman, Sermet, Burcuoğlu, Haluk ve Altop, Atilla. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993.
- Topcuoğlu, Süleyman. *Bedensel Zarar Bağlamında Ekonomik Geleceğin Sarsılmasından Doğan Zararların Tazmini*, Ankara: Seçkin, 2022.
- Topuz, Murat. *İsviçre ve Türk Borçlar Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Roma Borçlar Hukukunda Maddi Zarar ve Bu Zararın Belirlenmesi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Ulaş, Işıl. “Yeni Zorunlu Trafik Sigortası Genel Şartlarına Göre Bu Sigortanın Kapsamı”, *Teminat Türleri ve Özellikle Destek Teminatı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 31, S. 2, Y. 2015: (s. 5-35).
- Ünlütepe, Mustafa. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Ünlütepe, Mustafa. “TBK. 55/1. Maddesi Çerçevesinde Ölüm Halinde Uğranılan Zararın Belirlenmesi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 13, S. 141, Y. 2018: (s. 68-93).
- Yarar İbrahim, Yarar Hilal, Yerlikaya Kübra. *Tüm Yönleriyle Tazminat Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- www.dergipark.org.tr
- www.ilhanhelvacidersleri.com
- www.legalbank.net
- www.lexpera.com.tr